

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniki prostori:
2857 South Lawndale Ave.

Office - Publication
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4804

LETO—YEAR XXXIX

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office CHICAGO 23, ILL., PONDELJEK, 10. MARCA (MARCH 10), 1947

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 48

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918

Justični department skuša odvrniti rudarsko stavko

Vrhovno sodišče vzdržalo obsodbo rudarske unije UMWA in Lewisa, zaeno pa je znižalo denarno kazen. Norris-La Guardiyevega zakon se ne aplicira na federalno vlado

Washington, D. C., 8. marca.—Federalni justični tajnik Clark je storil korake za odvrnitev stavke rudarjev na polju mehkega premoga 1. aprila. Apeliral je na federalno vrhovno sodišče, naj takoj prisili rudarsko unijo in njenega predsednika Johna L. Lewisa v brezpogojno poročilo v smislu odloka, katerega je podalo zadnji četrtek, ki prepoveduje oklic stavke.

Zaslišanje o Clarkovi peticiji se bo pričelo v ponedeljek pred vrhovnim sodiščem. Justični tajnik je informiral odvetnike Lewisa in rudarske unije, da bo nastopil pred sodiščem in predlagal takojšnjo akcijo v svrhu odvrnitve stavke.

Lewis bo dana priložnost za odzivanje obvestila glede razveljavljanja mezdne pogodbe med rudarsko unijo in federalno vlado 31. marca.

Washington, D. C., 8. marca.—Federalno vrhovno sodišče je potrdilo obsodbo rudarske unije UMWA in Johna L. Lewisa, predsednika unije, s sedmimi proti dvema glasovoma. Odločitev v imenu večine je podal načelnik vrhovnega sodišča Fred M. Vinson, ugovarjala pa sta sodnika Frank Murphy in Wiley B. Rutledge.

Unija in Lewis sta bila spoznana za kriva kršenje injunkcije in odredbe, ki je bila izdana v novembru preteklega leta v času stavke rudarjev na polju mehkega premoga. Odredbo je izdal federalni distriktni sodnik T. Alan Goldsborough, ki je naložil uniji kazen \$3,500,000, Lewisu pa \$10,000.

Vrhovno sodišče je znižalo kazen uniji na \$700,000. Izjavilo je, da je bila kazen \$3,500,000 pretirana, vzdržalo pa je odlok, da mora Lewis plačati \$10,000.

Odlok vrhovnega sodišča bo preprečil oklic stavke, dokler bodo premovalniki pod lastništvo in kontrolo federalne vlade. Predsednik Truman je odredil zaseg premovalnikov na podlagi zakona, sprejete v vojnem času. Veljavnost tega zakona bo potekla 30. junija in vlada bo morala takrat vrniti premovalnike privatnim lastnikom.

Vinson je ostro kritiziral Lewisa, ker se je uprl odredbi nižjega sodišča, ki je prepovedovala njemu in uniji razveljavljanje z vlado sklenjene mezdne pogodbe. Lewisovo upiranje je označil za resno ogražanje funkcij ustavne vlade ter ekonomske in socialne blaginje dežele. Oklic je rudarje, ker se drže stare tradicije. Ta je, da rudarji ne delajo brez pogodbe. Opozoril jih je, da je lojalnost Združenim državam prva in glavna. Rudarji so grešili, ker so demonstrirali lojalnost do svoje organizacije in Lewisa.

Vrhovno sodišče je podalo drugi važen odlok. Ta je, da se Norris-La Guardiyevega zakon, ki prepoveduje izdajanje injunkcij v sporih med delavci in delodajalci, ne aplicira na vlado, kadar zaseže in prevzame kontrolo nad industrijo. Odlok je pokazal razliko med člani vrhovnega sodišča. Sprejet je bil s petimi proti štirim glasovom. Mnenje večine so podali sodniki Vinson, Reed, Black, Douglas in Burton, manjšina pa Murphy, Rutledge, Frankfurter in Jackson.

Lewis in drugi uradniki rudarske unije niso hoteli komentirati razsodbe vrhovnega sodišča in ne razkriti, kaj bodo storili. Lewis je prijazno sprejel članke, ki so prišli v njegov urad, zaeno pa jim je pove-

Domače vesti

Iz Clevelanda

Cleveland.—V Euclidu je naglo umrl John Laurich, star 51 let, doma iz Travnika pri Loškem potoku, kjer zapuša več sorodnikov. Po poklicu je bil stavbinski delavec in član SDZ. Tukaj zapuša sestro mrs. Gerže in nekaj sorodnikov, v Marquette, Mich., pa brata Josepha.—Umrl je Ignac Salehar, star 60 let, doma iz Prelesja pri St. Rupertu, Dolenjsko, v Ameriki 34 let. Tukaj zapuša ženo, brata in nekaj sorodnikov, v starem kraju pa brata.

Francoski diplomat obsojen v smrt

Spoznan je bil za krivega izdajstva

Pariz, 8. marca.—Fernand de Brinon, bivši poslanik višje vlade v okupirani Franciji, je bil na obravnavi pred vrhovnim sodiščem spoznan za krivega izdajstva Francije in obsojen v smrt.

Porota je podala svoj izrek po triurnem posvetovanju. Kot prica je nastopil bivši premier Edouard Daladier. Dejal je, da je smatral De Brinona za pronacista in nezanesljivega že leta 1938.

Obsodbo je naznanil Louis Noguères, predsednik sodišča. Obsojenec je potem vzkliknil: "Potomci bodo odločili o moji krivdi!"

Sodišču je bila predložena evidenca, da je imel De Brinon tesne zveze z nacisti in sodeloval z njimi, ko je Hitler prišel na krnilo Nemčije 1. 1933.

Eno je vzdrževala vseindijska kongresna stranka, drugo pa Muslimanska liga. Člani obeh armad so opravliali službo stražnikov pri političnih shodih.

Premier Hyat je uveljavil posebno odredbo s prepovedjo shodov in pohodov, ki so bili na dnevnem redu v večjih mestih province Punjab. Odredba je povzročila nasproten učinek. Poostrišla je trenje med muslimani in izzvala spopade med njimi.

PREDSEDNIK TRUMAN APELIRAL NA REPUBLIKANCE ZA PODORO

Waco, Tex., 8. marca.—Predsednik Truman je apeliral na republikance za podpiranje ekonomskega programa, ki predvideva trgovinske koncesije tujim državam. Dejal je, da morajo Združene države prevzeti vodstvo v odstranjevanju zaprek, ki ovirajo razmah svetovne trgovine.

Republikanci, ki imajo večino v obeh kongresnih zbornicah, vodijo opozicijo proti znižanju carinskih postavk na uvoz. Truman je v svojem govoru obsodil one, ki skušajo iz strankarskih ozirov ovirati politiko svobodne trgovine.

"Ako bo šla Amerika nazaj k visokim carinskim postavkam," je rekel Truman, "bo to ekonomska izolacija. Začela se bo ekonomska borba med državami. Ako bo Amerika osvojila tako politiko, bo odprto priznala svoj moralni in mentalni bankrot."

guela Alemana. Pat Neff, predsednik univerze, je podelil Trumanu častno diplomu doktorja prava. Po banketu, ki mu je bil prirejen v počast, je odletel v Washington.

Truman je v svojem govoru naglasil, da so voditelji demokratske in republikanske stranke podprli ameriško zunanjo politiko in politično kooperacijo, kakor tudi včlanjenje Amerike v organizacijo Združenih narodov. Ker so ekonomski in politični odnosi neločljivi, se mora kooperacija raztegniti na gospodarstvo. Niže carinske postavke in odstranitev trgovinskih ovir so pot v mir. Alternativa je vladna regimentacija trgovine in ekonomska vojna.

Predsednik je dejal, da bo njegov program glede restaviranja svetovne trgovine ojačan na konferenci v Ženevi, Švica. Reprezentante na konferenco, ki se bo pričela 10. aprila, bo poslal 18 držav. Truman je poudaril, da bo morala Amerika dati koncesije drugim državam, te pa Ameriki.

Palestinsko vprašanje v ospredju

Amerika pojasnila svoje stališče

Lake Success, N. Y., 8. marca.—Amerika je odločno povedala Veliki Britaniji, da bo morala predložiti palestinsko vprašanje organizaciji Združenih narodov, preden bo vlada v Washingtonu pristala na proceduro glede eksplozivne mandatske zadeve.

Ameriški delegat Herschel Johnson je informiral Alexandra Cadogana, britskega delegata, da Amerika ne bo storila nobenega koraka glede Palestine, dokler ne bo sporno vprašanje uradno predloženo organizaciji Združenih narodov. Iz tega razloga Amerika zahteva jasno izjavo od Velike Britanije.

Člani britske delegacije so potem naznanili, da je Cadogan poslal kablagram vladi v Londonu s pozivom, naj mu da nova navodila.

Sirijski delegat Faris El Khoury se je izrekel proti predlogu, naj bi varnostni svet imenoval posebno komisijo, ki naj bi šla v Palestino in tam študirala situacijo. Svetoval je korake, katere naj bi podzela Velika Britanija.

Prvi korak naj bi bil razglas neodvisnosti Palestine, drugi pa izročitev mandata poverjeniške-mu svetu Združenih narodov. Velika Britanija še vedno vztraja pri svojem stališču, da bi moralo priti palestinsko vprašanje pred skupščino Združenih narodov.

Sovjetska zarota na Ogrskem?

Amerika obsodila aretacijo člana parlamenta

Washington, D. C., 8. marca.—Amerika je obsodila Rusijo zaroto na Ogrskem, katere namen je bil strmoglavljenje pri svobodnih volitvah izvoljene vlade in ustanovitev diktature v deželi.

Obdolžitev vsebuje nota, katero je državni tajnik George C. Marshall poslal sovjetski vladi pred odhodom na konferenco zunanjih ministrov štirih velesil v Moskvi. Nota obsoja aretacijo Bele Kovacs, člana ogrskega parlamenta in bivšega tajnika stranke malih posestnikov, ki ima večino sedežev v parlamentu.

Nota odločno zavrača trditve, da je skušal Kovacs formirati protisovjetske teroristične grupe in špijsko organizacijo. Marshall pravi, da je trditve brez podlage.

Protest proti aretaciji, povezan z načrti glede podpiranja majajočega se grškega protikomunističnega režima, je znamenje, da bodo Marshall in člani njegove delegacije vodili odločno borbo na moskovski konferenci proti širjenju sovjetske dominacije in vpliva v Evropi. Poročila so omenjala samo aretacijo Kovacs, dasi prevladuje mnenje, da je bilo čez 400 drugih Madžarov aretiranih.

Ameriško posojilo in pomoč Grčiji

Atene, Grčija, 8. marca.—Paul R. Porter, načelnik ameriške ekonomske misije v Grčiji, je naznanil, da bo priporočal, naj Amerika da Grčiji posojilo \$100,000,000, da bo lahko uvažala živila za svoje prebivalce. Poleg posojila bo priporočal kredite za kritje stroškov ekonomske obnove v Grčiji.

DISKUZIJE O AMERIŠKI POMOČI GRŠKI VLADI

Sestanek voditeljev demokratske in republikanske stranke

POŠILJANJE OROŽJA V GRČIJO

Washington, D. C., 8. marca.—Predsednik Truman bo pozval kongres, naj sankcionira pošiljanje orožja in streliva grški armadi in posojilo \$200,000,000 grški monarhistični vladi, ki se vzdržuje na krmilu s pomočjo britskih oboroženih sil. To je bilo razkrito po naznanilu, da je Truman odložil odhod na Karibejsko morje za nedoločen čas. Vzrok je kriza v Sredozemlju, v kateri je Grčija najbolj prizadeta.

Resna kriza je nastala v Grčiji, ko je Velika Britanija odprto priznala, da ne more več finančno in ekonomsko podpirati grškega monarhističnega režima in apelirala na Ameriko, naj prevzame njene obveznosti v Grčiji.

Truman je pozval voditelje demokratske in republikanske stranke na konferenco v Beli hiši prihodnji ponedeljek. Na tej se bodo vršile diskuzije o ameriški vojaški in finančni pomoči grški vladi. Truman je imel po povratku v Washington iz Mehike razgovore s člani svojega kabineta o kritični situaciji v Grčiji.

Kakšni zaključki so bili sprejeti na seji med Trumanom in člani njegovega kabineta, ni znano. V Washingtonu se širijo govorice, da se je Trumanova administracija odločila za pošiljanje orožja in druge vojaške opreme v Grčijo. To naj bi dobila grška armada, da bo lahko vodila brezobzirno vojno proti grškim levicjarjem v severnih pokrajinah dežele. Odločitev zavisi od kongresa. Če bo odobril vojaško in finančno pomoč grški monarhistični vladi, se bo Amerika morda zapletla v konflikt s sovjetsko Rusijo.

Med republikanci in demokrati se opaža obotavljanje. Senator Barkley, demokrat iz Kentuckija in vodje demokratske manjšine v višji zbornici, je za ameriško posojilo grški vladi, ne pa za pošiljanje orožja in municije. Pričakuje se, da bo odločitev padla v ponedeljek na konferenci v Beli hiši.

PROTIDELAVSKI ZAKONI BODO POGNALI UNJE NA LEVICO

Chicago, 8. marca.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je dejal, da bodo delavske unije pogane na levo, če bo kongres sprejel zlobne protidelavske zakonske načrte.

Green je izrekel to svarilo v svojem govoru na konvenciji bratovščine izdelovalcev papirja, ki se vrši v hotelu Stevens. Svarilo je ponovil pred delegati mednarodne bratovščine kovačev in pomagačev, ki so prišli na konvencijo. Ta je v hotelu Morrisonu.

Predsednik ADF je kritiziral člane kongresnih odsekov, ki vodijo zaslišanja o protidelavskih zakonskih načrtih. Dejal je, da so nekateri kongresniki in senatorji pozabili, da so tudi člani delavskih organizacij suvereni ameriški državljani. Green je besednik 7,500,000 organiziranih delavcev v unijah ADF.

"Ameriški delavci postavljamo svobodo nad vse druge koristi, katere uživamo pod demokrati-

Vlada vihti gorjačo nad rudarji!

Lewis nastopil pred senatnim odsekom

Washington, D. C., 8. marca.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je nastopil pred člani senatnega odseka za delavske zadeve, ki vodi zaslišanje o protidelavskih zakonskih načrtih. Njegov nastop je bil dramatičen, kot se je pričakovalo. Dejal je med drugim, da federalna vlada vihti gorjačo nad rudarji, zaeno pa je pojasnil svoje stališče o delavskih vprašanjih.

Naglasil je, da je proti vsem zakonskim načrtom, ki so pred odsekom, kakor tudi proti amandiranju sedanjih delavskih zakonov. Vsaka omejitve pravice delavcev do stavke bi spremenila demokratično obliko ameriške vlade v totalitarizem.

Pot v industrijski mir je sprejetje kolektivnega pogajanja s strani velebiznisa v smislu sedanjih delavskih zakonov. Odprava zapre delavnice bi povzročila kaos v ekonomiji in odnosajih med delavci in delodajalci.

Ako bodo unije izpostavljene odškodninskim tožbam, bi to pomenilo uničenje. Lewis je poudaril, da bi delodajalci lahko provocirali stavke in potem vložili odškodninske tožbe proti unijam. Prepoved kolektivnega pogajanja za industrijo kot celoto bi bilo direktno kršenje legalnih delavskih pravic.

Lewis je dejal, da je vlada z zasegom premovalnikov odvzela rudarjem pravico kolektivnega pogajanja. Zamrznila je meze in delovne ure in operatorji so odprto izjavili, da se ne bodo pogajali z rudarji, dokler bodo premovalniki pod lastništvom in kontrolo vlade. Vlada je prevzela vlogo oboroženega čuvara operatorjev, slednji pa so grmadi profite na račun rudarjev. Ako je bil Lewis vznemirljen zaradi razsodbe vrhovnega sodišča, ki je potrdilo obsodbo nižjega sodišča, ni tega pokazal na zaslišanju pred senatnim odsekom.

Policija aretirala deset piketov

Chicago, 8. marca.—Policija je aretirala devet žensk in enega moškega, ki so piketirali tovarno Seaman Bag Co. Piketi so napadli stavkokaze pod zaščito policije s klopotci. Eden je zadel policijskega poročnika Franka O'Sullivan, ko je spremljal stavkokaze na poti v tovarno. Stavkarji so člani tekstilne unije CIO.

no obliko naše vlade," je dejal. "Delavci se ne bodo nikdar podali. Delavci morajo biti deležni svobode in istem obsegu kot drugi državljani."

Green je omenil, da so nekateri kongresniki izjavili pred njim, da so dobili od ljudstva mandat in da morajo nekaj storiti glede delavcev. Dalje je rekel, da so nekateri kongresniki revidirali stališče glede protidelavske zakonodaje potem, ko so voditelji unij ADF izrazili svoja mnenja. Upanje je, da bo kongres zavrgel nekaj drastičnih protidelavskih načrtov.

Britski tovarni parnik zasežen

Batavia, Java, 8. marca.—Britski tovarni parnik Empire May Rover je bil zasežen. Zadevno odredbo je izdal dr. E. J. Van Hodgraten, načelnik departmента za ekonomske zadeve holandske Vzhodne Indije.

BRITSKI PARLAMENT ODOBRILODLOČITEV O INDIJI

Predlog glede odpoklica vojaških čet sprejet IZGREDI V PROVINCI PUNJAB

London, 8. marca.—Parlament je z veliko večino odobril odločitev delavske vlade glede Indije. Odločitev je, da se Velika Britanija odpove oblasti v Indiji in da pride ta v roke Indijcem v juniju prihodnjega leta.

Predlog konservativcev, naj parlament zavrne odločitev, je bil poražen s 337 proti 185 glasovom. Debata je bila viharina. Odločitev je kritiziral zlasti bivši premier Winston Churchill, vodja konservativne stranke. Dejal je, da je odločitev končala vse možnosti enotnosti med Indijci in šugiraji, naj se indijski problem predloži v rešitev organizaciji Združenih narodov.

"Kako morete pričakovati, da se bo tisočletni prepad, ki zija med muslimani in Hinduti, premostil v štirinajstih mesecih?" je dejal Churchill. "Nikdar nisem verjel v možnost enotnosti v Indiji, kadar bodo britske čete zapustile deželo. Indija ne bo samo predmet razkosanja, temveč tudi predmet razcepitve."

Z bridkostjo v srcu opazujem razpadanje britskega imperija in njegove slave. Imperij je služil človeštvu. Prepričan sem, da se bi našel izhod iz kritične situacije, ako bi vlada demonstrirala voljo za reševanje problemov."

Premier Attlee je v svojem govoru svaril pred nevarnostjo odlašanja. "V tem momentu, ko govorimo," je dejal, "prihajajo poročila o izgredih in nemirih v Indiji. Mi ne smemo več čakati."

New Delhi, Indija, 8. marca.—Izgredi, ki so se pričeli v Lahoru, glavnem mestu province Punjab, so se razširili na severne kraje province. Najmanj 150 ljudi je bilo ubitih. Poročila omenjajo, da število ubitih znaša več sto.

Izgredi so se razvili iz demonstracij. Voditelji Muslimanske lige zahtevajo odstavitev vlade, v kateri imajo reprezentanti Hindutov večino, čeprav tvorijo manjšino prebivalstva v provinci Punjab.

Pauley resigniral kot komisar za reparacije

Washington, D. C., 8. marca.—Edwin W. Pauley je resigniral kot ameriški komisar za reparacije. Zadevno naznanilo je objavila Bulea hiša. To dostavlja, da bo Pauley še ostal svetovalec državnega tajnika Marshalla o reparacijskih zadevah. Predsednik Truman je resignacijo sprejel. On je izrazil obžalovanje, zaeno pa je pohvalil Pauleyja, ker je vršil težavno in važno delo.

Akcija za odpravo diskriminacij

Springfield, Ill., 8. marca.—Voditelji delavskih, bizniških, verskih in civilnih organizacij se bodo sestali v tem mestu in se udeležili ceremonij v zvezi z uveljavljanjem zakona za poštno uposlitev in odpravo diskriminacij verskega in plemenskega značaja. Ceremonije se bodo vršile 18. marca.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdržene države (raven Chicago) in Kanado \$8.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice
Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestanstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$8.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in neslovesnih
izjav se ne vrstijo. Rokopisi literarne vsebine (štrke, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Svet lačnih in sitih

Skoraj vsakemu pismenemu človeku je znan Lincolnov izrek, da ne more nobena država dolgo vzdržati "polovico svobodna in polovico zaslužnjena." Te besede, kot znano, je izrekel v civilni vojni med suženjskim Jugom in svobodnim Severom. Zmagal je Sever, toda svoboda se v tej prostorni in bogati deželi še vedno meri po—polti in več ali manj tudi po premoženju. Vendar pa je ta Lincolnov izrek iz globokejšega in daljšega vidika resničen, čeprav ima človeštvo za sabo dolge civilizacije, ki so slonele na suženjstvu za mnoge in na svobodi za nekatere. Zato so tudi prodale.

Toda kakor je resnično, da svoboda in suženjstvo ne gresta skupaj, vsaj ne za trajno, prav tako je tudi resnica, da je nevzdržljiv svet, ki je 80% lačen in 20% sit. V takem svetu se človeštvo danes nahaja. Medtem ko milijoni in milijoni stradajo v Aziji in Evropi, je naš poljedelski departament pred nekaj tedni odredil uničenje čez 20 milijonov bušijev krompirja, ker ni v deželi trga zanj. Potem smo videli slike, kako so z velikimi troki vozili ta krompir na polja in z njimi pognojili njive. Druga slika nam je pokazala, da so slično napravili tudi z groznimi citronami (grapefruit)—obširna polja posejana s temi citronami, kolikor daleč je seglo oko.

Ob tisti vladni odredbi za uničevanje krompirja (in groznih citron) se je človeku stisnilo srce. Tam v razbitih in od vojne uničenih deželah milijoni in milijoni stradajo, stradajo, tukaj pa uničujemo poljedelske pridelke in jih rabimo za gnoj! V takem svetu je v resnici nekaj radikalnega narobe. In za uničenje teh dobrin je vlada plačala težke milijone—za slehernih sto funtov so farmarji dobili po vladi določeno vsoto kot subvencijo proti padcu cen—poudarjamo: proti padcu sedanjih VISOKIH cen!

Farmarji tega seveda niso krivi—najbrže je slehernega bolelo srce, ko je "dumpan" ta krompir (ali pa grapefruit) na polje, kar je bilo sicer bolj pametno kot če bi bil segnil na kupu. Toda čutili smo se "free enterprizeraki" vladi, ker ni prej poskrbel, da bi bil ta krompir poslan v lačno Evropo ali na Kitajsko, kjer ljudje umirajo od lakote. Najbrže bi ga bil marsikak farmar raje podaril za relief kot pa ga je uničil proti plačilu. Da ni bilo ladij za prevoz, ne verjamemo, saj leži stotine "mrtvih" ladij v raznih pristaniščih te dežele. In če je vlada lahko potrošila milijone dolarjev za uničenje krompirja, etc., bi bila lahko potrošila še nekaj milijonov za prevoz v dežele, kjer ljudje stradajo.

To nas privede do druge točke: do potrebe nadaljnjega reliefa. Kot znano, se je "naša" vlada lani odločila, da se umakne iz UNRRA in organizira svoj relief—slično kot so prvi svetovni vojni, ko se je Herbert Hoover prvič predstavil svetovni javnosti v vlogi političnega "samaritana". Posledica tega odloka je bila, da Združeni narodi niso mogli podaljšati življenja mednarodne reliefne organizacije UNRRA, ki si je pri deljenju reliefa zgradila zelo lep rekord. Ta organizacija zdaj dokončuje svojo misijo in njena sredstva grede h koncu.

Ne mislimo zvoniti po toči, toda vseeno rečemo, da bi bilo za prestiž Amerike veliko bolje, ako bi bila ostala v mednarodni reliefni akciji. Toda vlada se je odločila za samostojno akcijo, seveda iz razloga, da bo lahko relief delila tam, kjer bo sama hotela. Ako bi ta korak ne dihal po politiki (v slabem pomenu besede), bi mu ne mogli nihče oporekati. Toda vse izgleda, da bo ta relief—Hooverjeve sorte...

In tako je predsednik Truman zadnjič priporočal kongresu, naj aproprira \$350 milijonov za relief. Proti tej zahtevi administracije do zdaj v kongresu še ni bilo opaziti kakšne organizirane opozicije. Do opozicije najbrže ni prišlo vsled tega, ker so vsi znaki, da bo šel ta relief za pobijanje—"kooomunizma" v Evropi. Državni departament je namreč takoj od začetka povedal, da bo šel ta relief le za "naše prijatelje"—za Grčijo, Italijo in Avstrijo, potem pa je dodal še Poljsko. Jugoslavija je bila potisnjena na stran, dasi jo je UNRRA zopet uvrstila v države, kjer je zunanja pomoč še potrebna. Titova Jugoslavija je očividno "hopeless"—preveč ponosna in odločna, da morajo biti Jugoslovani gospodar v lastni hiši. Zato je v Washingtonu tudi "frdamana" in ne bo deležna nobenega reliefa od nas, ne glede kako hrabro se je borila proti skupnemu sovragu. Danes to ne šteje. Well, v Jugoslaviji so najhujše že prestali in bodo živeli tudi brez političnega reliefa. Samo da bi jih zopet ne udarila suša ali kak druga nestrča.

Poleg Grčije se Nemčija brez dvoma nahaja v najbolj obupnem položaju. Nedvomno je bil Hoover poslan v Nemčijo z namenom, da dramatizira tamkajšnjo situacijo in uglaadi pot ameriški pomoči. Podpiranje Nemecev, ki kot dežela nosijo odgovornost za zadnji svetovni požar in za ogromna gorja, se najbrže marsikomu upira, posebno pa posiljenim narodom. V človeku se bori čut humanitarnosti in čut sovraštva do neba vpijočih nacističnih zločinov, in zato jim marsikdo privoščil tudi pekel, v katerem se zdaj nahajajo. Toda tukaj ne gre samo za Nemece, marveč za vso Evropo, kajti dokler se bo Nemčija valjala na dnu, dokler bo osrčje Evrope nič drugega kot gospodarski in socialni slum, toliko časa bo zelo bolna vsa Evropa.

Največji paradoks je v tem, da je premagana Nemčija postala veliko breme "zmagovalecem", predvsem Amerike in Anglije. Kot je Hoover poročal, bosta morali Amerika in Anglija v tem in prihodnjem letu zabiti skoraj milijardo dolarjev samo za nasičevanje Nemecev v zapadnih okupacijskih conah, ali pa prepuštili, da se dežela pogrezne še v večjo mizerijo. Vprašanje je, koliko časa bo to breme mogla nositi Anglija, ki danes živi ob manjših odmerkih kot je živela med vojno. Ampak v Nemčiji je potrebna temeljita operacija, ne samo relief, operacija kakršni Hoover gotovo ni naklonjen.

Progresivne Slovenke

Cleveland, O.—Ko so Progresivne Slovenke v Clevelandu dale poročilo v javnost pred nekaj meseci o delu, ki so ga izvršile te pridne ženske za jugoslovansko ljudstvo, mi je prišlo marsikaj na misel. Zbrale so skupaj veliko denarja, obleke in obutve, živeža, zdravil, fond za ambulanco, zdravniške instrumente itd. Skupna vrednost znaša okrog \$50,000. To je delo majhne skupine, organizacije, ki ima štiri ali pet krožkov z okrog 600 članicami. Lahko si mislimo, kakšen bi bil rezultat, če bi vse ostale organizacije storile procentualno toliko dela. Skupno bi lahko zbrale milijon dolarjev.

Moški neradi damo priznanje ženskem spolu in jih kaj radi podcenjujemo, ampak fakt je, da so te žene delale nesebično za slovensko oz. jugoslovansko ljudstvo v stari domovini, za kar smo jim vsi hvaležni, kateri čutimo z ljudstvom v Jugoslaviji, ki je šlo skozi grozno uničenje.

Majhna je ta naša organizacija, ampak v njej je cvet slovenskih žena, ki so napredne in nesebične. V Clevelandu imamo še eno žensko organizacijo, ki je po številu veliko večja kot Progresivne Slovenke, ali na žalost se večina članic te organizacije ogreva za izdajalce slovenskega naroda in posmrtno življenje po navodilih gospodov Lige katoliških Slovencev v Ameriki.

Ker pa noče v katoliški ženski organizaciji nekaj glavnih odborov tako plesati kot živčigabo Gabrovšek, Oman, Ambrožič in Ameriška Domovina, so zabili zagodo med članstvo in sedaj preti uničenje organizacije, kar je zopet dokaz, da so ti "božji" bratci sovražniki pravice in resnice. Toda prišel bo čas, ko bo narod odločno spregovoril z njimi.

Dne 12. februarja je Ameriška Domovina citirala v uredniškem članku velikega Abrahama Lincolna. Res je, da lahko nekaj časa vodite za nos vse ljudi, nekaj ljudi pa samo nekaj časa. Ali je urednik pri teh besedah vsaj malo pomislil nase in na svoje krščanske bratce duhovnike, kajti zgornje besede so namenjene prav za take ljudi kot je on in njegovi bratci. Pregovor pravi, da tudi slepa kura zrno najde. Tako ga je našla tudi A. D.

Prišla mi je na misel SNPJ in njeno glasilo Prosveta, prav tako JSZ in tednik Proletarec. Kje bi bili danes ameriški Slovenci, ako bi ne imeli močne napredne organizacije kot je SNPJ? Koliko pomoči bi prejel naš izbičan narod onkraj morja, ako ne bi bilo SNPJ? Odgovor je jasn, številke govore same zase! Skoraj brez izjeme so vsa naša društva bila aktivna in prispevala lepe vsote v ta namen, jednotlivci tajniki in predsedniki pa so bili in so še vodilni delavci pri organizaciji SNPJ, prav tako glavni odborniki.

Resnica je, da se je pridružilo organizaciji SANS več drugih organizacij, toda nekatere so bile pasivne, nekatere precej hladne, nekatere pa celo bojkotirale SNPJ, vendar pa je slednja odnesla krono in v splošnem storila največ dela za naše brate in sestre v stari domovini.

Torej SNPJ in prav tako Progresivne Slovenke zaslužijo vse priznanje za to humanitarno delo!

John Filipič.

Mi smo za mir, zato izdelujemo atomke!

Rockwood, Pa.—V času depresije je tedanji predsednik Združenih držav Hoover vprašal kongres za tri milijarde in jih tudi dobil, ne da bi se kongres dosti obotavljal. Denar je bil namenjen za pogon industrije. Toda velika posojila niso pomagala in ljudstvo je ostalo še nadalje brez dela.

Vzlic razkošnemu zapravljanju, niso veliki "varuhi" svobode in demokracije črhali proti niti besedice. Vse tisti denar se je namreč znašel v mošnjah velikih bankirjev in vse je bilo lepo in pravilno.

Ko je prišel Roosevelt na krmilo, je dobil štiri milijone za po-

moč revnemu ljudstvu in deželi, da bi jo izpeljal iz depresije. Z denarjem je pričel graditi nove ceste, parke, šole in druge potrebne naprave, od katerih smo imeli vsi koristi. Tako je deželo spravil iz depresije, da pa je dežela popolnoma okrevala, je bilo potrebno vojne denarja.

Roosevelt je bil na pravi poti, namreč, da je država sama gradila ceste, šole in druge javne naprave, ne pa privatni kapital, kakor to dela danes. Za ta denar, ki je bil v resnici porabljen za naš dobrobit, je bilo toliko joka in stoka, da je bilo kaj. Grmelo in treskalo od vseh strani, češ, da bo novi "deal" bankrotiral in porinil deželo v tako velike dolgovе, da jih ne bomo nikdar izplačali. Vse to vpitje je izviralo iz tega, ker niso bankirji imeli dosti dobička od vsega tega.

Ko pa je izbruhnila vojna, so pa tako grabili in si polnili ne-nasitne žepe, da je bilo kaj. Tedaj bankirji niso bili proti trošenju denarja.

Prav sedaj se prerokajo v kongresu, koliko bodo potrošili v l. 1948. Predsednikov proračun znaša \$37,500,000,000, a kongres ga hoče odstriči za \$6,000,000,000.

Ta zvezni buđet za 1948 sem omenil iz tega vzroka: Skoro polovico tega denarja bo vlada porabila za armado in mornarico. Samo pomislite, to ogromno trošenje denarja v času, ko govorimo o razdrožitvi vsega sveta! Ako bi mi v resnici mislili, kar govorimo, potem ne bi vlada zahtevala tako ogromne apropiacije za vojsko. Do sedaj se nisem čital, da bi kdo iz gornjih plasti kritiziral administracijo radi tako velikega proračuna v militaristične namene—za šole in učitelje pa ni denarja.

Prav tako je zadeva z atomsko bombo. Priporočamo to in ono, kar se lepo ališni in čita, namreč, da imamo atomske bombe samo radi miru in vsled tega jih kar naprej izdelujemo s polno paro. Ako naši diplomati v resnici mislijo, kar govorijo, zakaj te ogromne vsote za orožje?

Vsi se še spominjate, kako spretno so povzročili tisti incident z Jugoslavijo. Anglija pa je storila nekaj podobnega z Albanijo radi tistih morskih bomb. Zadnji mesec pa se je spet prepetila slična nesreča na morju, samo da se je v tem primeru to zgodilo na grškem morju. To pot pa je bilo vse dobro in niso nič protestirali, da je spustila v morje mine grška vlada.

Tukaj se lahko vidi, kako se lahko vname tretja svetovna vojna iz male iskre. Ako se ne bodo slovanske države varovale pri vsakem koraku, se lahko znajdejo v konfliktu z zapadnimi "demokracijami".

Da, mi vse to delamo za mir... Kot dobri kristjani in državljani moramo verjeti tem pravičnikom. Če pa nam to verjamejo Jugoslovani, Čehi in drugi slovanski narodi, je pa veliko vprašanje.

Na sliki je videti Davida Dubinskega (levo), predsednika krojaške unije International Ladies Garment Workers (ADF), notoričnega senatorja Balla (v sredini) iz Minnesote in Matthewa Wolaka, podpredsednika ADF. Dubinsky in Woll sta pred senatnim odelom za delo pobijala antidelavski zakonodajo. Dubinsky je dejal, da je treba iskati remedeure za industrijske nepokoje v boljši delavski zaščiti. Woll pa je rekel, da hoče kongres upeljati "največjo svetovno 'openšarsko' delavnico."

Mi hočemo mir, naš mir, zato vzdržujemo tako veliko armado in mornarico. Pri tem pa zahtevamo, da morajo imeti vse države demokratične vlade in svobodo. Seveda, ta demokracija mora biti po našem receptu, ne pa taka kot si je želi za svoj dobrobit ljudstvo drugih dežel.

Frank Dormish.

Kapitalisti so znoreli

Walshville, Ill.—Zadnjič sem pisal, da sem slišal po radiju kakšno strašno novo atomsko bombo so ameriški znanstveniki izpopolnili. Zdaj imam pa poročati še nekaj bolj strašnega.

Zdaj so pa baje "pogrunjali" nekaj takega, da bodo lahko požgali in pokurili kar ves svet. Praviijo, da lahko napravijo tak ogenj, ki bi požgal in pokuril Rusijo, pa čeprav je velika dežela. Praviijo, da lahko zakurijo površino zemlje in da ta ogenj bi bil tako hud, da bi šel čez led in sneg, čez hribe in doline. O tem sem čital v Pearsonovi koloni. Da ne bo kdo rekel, da sem si to sam izmislil, bom nekoliko citiral iz omenjene kolone:

"For the past three years, for instance, geolastic scientists have been working on a project for setting off a controlled chain reaction in the crust of the earth. This project is described by the scientists as a hydrogen chain reaction in which the hydrogen in the surface of the earth would be made to burn in a slow but continuous stream. Simultaneously, these scientists are reported to be preparing a means for speedily extinguishing such blazes by a system of black fires and chemical devices which could hold its spread at the borderline of any country."

An earth crust chain reaction is now deemed a reasonable possibility and might mean the end for a country even as large as Russia. A chain reaction of this type could carry across mountains, through ice and snow, searing everything in its path with the relentless force of a gigantic fire-burning steam roller.

American scientists warn that what they are working on is also being worked on by scientists all over the world. No nation has a monopoly on knowledge. What American science has is a head start on the "know-how."

Zdaj smo prijadrali daleč dovolj s kapitalizmom. Zdaj nam kapitalizem preti, da nam bo še svet pokuril. Temu se ni čuditi. Kapitalisti bi radi pokrepali kakor pa bi se odpovedali svojemu profitorskemu sistemu. Kapitalisti si domišljajo, da so boljši ljudje od drugih, da oni niso ustvarjeni za delo.

Kako pa se naj ta katastrofa prepreči? Odgovor je enostaven. Kapitalizem se mora odvzeti moč. Kako? Mora se jim odvzeti industrije. Kdo pa naj to stori? To morejo storiti edino le delavci. Kako? Morajo si

organizirati svojo socialistično industrialno unijo. Najprej si pa morajo iz glave izbiti tisto praznoverje, da so nam kapitalisti potrebni.

Duhovniki zabijajo ljudem v glavo praznoverje o bogu, hudiču, nebesah, vcah in peklju. Kapitalistično časopisje in delavski voditelji pa zabijajo delavcem v glavo praznoverje, da so kapitalisti potrebni in da je vsled tega treba sklepati pogodbe s kapitalisti. Seveda, te pogodbe pa morajo sklepati za delavce voditelji, saj drugega dela nimajo, saj ne hodijo na ših. Samo pogledite jih, kako lepe trebuške nosijo in izgledajo kakor bankirji, ne kakor delavci. Nekateri delavski voditelji imajo na milijone dolarjev na razpolago. Ni čuda, da Gompers ni šel s stolčka, dokler ga ni smrt pobrala.

Kadar se bodo delavci enkrat stresli praznoverja, da so nam kapitalisti potrebni, takrat delavci ne bodo več verjeli, da je treba sklepati pogodbe s kapitalisti, ne bodo več verjeli, da je treba voditeljev za take pogodbe sklepati. Kadar se bodo delavci enkrat otresli tega praznoverja, takrat se bodo pravilno organizirali v svoji socialistični industrialni uniji in bodo vzeli industrije v svoje roke in sami gospodarili in vladali. Kadar bodo to storili, takrat bodo postali svobodni ljudje in ne bodo več mezdni sužnji, kakor so danes.

Priporočam, da si naročite, čitate in študirate sledeče knjizice:

"Burning Question of Trades Unionism", "Socialist Reconstruction of Society", "Industrial Unionism."

Naslov: New York Labor News Company, 61 Cliff st., New York 8, N. Y.

Joseph Brown.

Nekoliko odgovora

Cleveland, O.—Sem li kdaj pisal o Stalinu? Da, in še lahko pišem, kajti prav včeraj sva se zopet srečala v kinu Alhambra. Kdo pa je bil z njim? Nihče drugi kot angleški general Montgomery. Jože mu je razkazoval krasne kremlinske dvorane in druge poslopja za zidovjem Kremlina.

Tukaj čitamo zabavljanje čez Angleže, na drugi strani pa slavošpeve Sovjetski uniji in sovjetom, potem pa vidiš, kako se Angleži in Rusi bratijo med seboj. Ali je to v resnici bratstvo, ali je samo hinavstvo? Kdo mi more to raztolmačiti? Sicer pa smo že poprej videli Churchilla, Stalina in Roosevelta, kako so se skupaj radovali kot največji prijatelji. Spominjam se še tistega meča, ki ga je Churchill daroval Stalinu za njegova hrabra dejanja. Kako pa sta bila korajžna Roosevelt in Churchill, se je pokazalo, ker se nista bala iti v Rusijo.

Kdor trdi, da pišem sovražno proti Rusiji, ne ve, kaj trdi. V Rusiji ni samo en razred, ampak višji in nižji. In nižji razred je tisti, s katerim simpatiziram. Toliko o Rusiji za danes.

Pred mano je delavski list iz Clevelanda, kateri je prinesel ponatis iz "Poročevalca", ki pravi: "V letu 1947 se pripravlja na odhod v domovino izseljenci v Belgiji, Westfaliji in zlasti v Ameriki. Vsi se živo zanimajo za obnovo v naši deželi, za naš novi način življenja in dela, v katerega hočejo vložiti svoje najboljše delavno silo. Zlasti v Ameriki se izseljenec skrbno pripravljajo za povratek. Organizirajo zadruge, kupujejo stroje in drugo, da bi mogli tudi sami čimveč prispevati h graditvi stanovanj."

Kot izgleda so že tukaj tudi drugi, ki se nameravajo izseliti v staro domovino. Zgoraj se lahko, da bodo s seboj odpeljali tudi parne lopate ali pa električne, saj imamo tudi električne, in kdor hoče plačati vstopnino, lahko vidi te lopate pri Transit Systemu v Clevelandu, če pa čaka, da jih bodo rabili na cesti, ko bodo gradili novo prego, mu pa ne bo treba plačati vstopnine. Električno lopato operira le en moč, drugi pa opravljajo druga dela. Po kanalu v pretaka voda, po progi pa drdva vlak ali poulična.

Tudi pri našem društvu smo že prejeli pismo, v katerem se nas vabili, da bi pristopili k zgoraj omenjeni zadrugi organizaciji, nekdo pa je staval predlog, da se pismo položi na mizo.

Frank Barbič.

Zavedajmo se, da smo Slovani

Cleveland, O.—V tem času, ko smo Slovani višje kot kdaj koli poprej, se mi vidi zelo čudno, ko se dobijo ljudje, ki se sramujejo svoje govorice. Ponosni moramo biti na svoj jezik, katerega se drugi narodi zelo težko naučijo. V samostanu, kjer sem se šolala, je bila nuna, ki je govorila sedem jezikov, slovenskega pa se ni mogla nikakor navaditi.

"Slovanski jeziki so najtežji, je večkrat rekla dotična nuna. Razumljivo, da je koristno in lepo, ako znamo več jezikov, saj pravi tudi pregovor, če več jezikov znaš, toliko več veljaš. Ako sami tako malo cenimo svojo materinščino, kako naj potem zahtevamo od tu rojenih Slovencev, da bi govorili slovensko?"

Da mnogi tu rojeni Slovenci ne znajo slovenskega jezika, je v prvi vrsti krivda njihovih mater, ki so tako malo cenile svoje lepo slovensko besedo, da se niso brigale, ali znajo njihovi otroci slovensko ali ne.

Naš slovenski jezik je zelo lep, ako ga pravilno govorimo. Nam se ni treba izposojati besed iz angleščine, ker imamo dovolj svojih izrazov za vsako stvar. Kako nelepo se sliši: "Si že poklinala haus?" Ali pa: "Si že pomila dišes?" Če govorimo angleško, govorimo vse angleško, če govorimo slovensko, govorimo vse slovensko! Učite otroke slovensčine. Vedite, da smo danes Slovenci na višku.

Na vseslovenskem kongresu v Belgradu je rekel maršal Tito: "Nikoli več nas ne bodo omalovali drugi narodi in omalovali se ne razdrožimo. Slovani ostanemo vsi eno!"

Ameriški Slovenci smo del Jugoslavije, akoravno je morje med nami.

Naj še omenim, da bi bila velika škoda, ako bi prenehala naša Prosveta. Saj to je edini list, ki piše vse resnično. Samo uredniška stran je veliko vredna.

Julija Počkal.

Listnica uredništva

Ker v tako zvani "Barbičevi zadevi" še vedno prihajajo dopisi in ker je stvar že zadevala predsedati, smo sklenili, da tej polemiki napravimo konec. To nam vzamejo na znanje vsi prijazni dopisniki.

Razgledi po stari domovini

(Od našega dopisnika Franja Aleša)

POLITIČNI PREGLED

Naše argumentacije za priključitev slovenske Koroške k Jugoslaviji

V predstoječi mirovni pogodbi z Avstrijo stoji za nas najvažnejša postavka: rešitev koroških Slovencev ter priključitev slovenske Koroške k Jugoslaviji. Naše zahteve so jasne ter slone na nacionalnih, gospodarskih in zgodovinskih temeljih. Mimo tega je naša velika pravica, da uveljavimo naš prispevek v boju proti germanskim fašističnim napadalcem, ki smo ga s tolikimi žrtvami doprinesli tudi za stvar združenih zveznikov.

Narodno-osvobodilna borba koroških Slovencev, njih oborožen upor ter udeležba v osvoboditvi slovenske Koroške, je nadaljevanje stoletnega boja koroških rojakov proti germanizmu nasilju.

Slovenska Koroška je bila v vsem nemškem Rajhu edina pokrajina, v kateri se je ljudstvo z orožjem v roki uprlo hitlerjevskim nasilnikom.

Naša Koroška je dala v veliki osvobodilni vojni nad 3.500 partizanskih borcev, ki so bili po narodnosti porazdeljeni takole: 80% Slovencev iz Koroške, 12% Slovencev iz drugih krajev Slovenije, 8% je bilo Rusov, Poljakov, Francozov in dr. Prvi partizanski odredi, ki so napadali sovražnika, so bili ustanovljeni jeseni leta 1942. Spomladi l. 1943 je bil formiran prvi koroški slovenski partizanski bataljon, v oktobru 1943 pa sta delovala že dva odreda. Maja 1944 je bila pri teh odredih zavezniki vojaška misija.

S svojimi akcijami so slovenski koroški partizani obsegli vso slovensko Koroško, to je na zahodu do Podklostra, na severu do Osojskega jezera in Svinjske planine, na vzhodu čez Loboško dolino do Golice in do črte Sv. Pavel-Lučane.

Razumljivo je, da se slovensko ljudstvo na Koroškem ni borilo v letih 1941/45 zato, da bi bilo še naprej zatirano, temveč zato, da bodo uživali svobodo skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi v Jugoslaviji.

V spomenici namestnikom zunanjih ministrov v Londonu je naša vlada opirala svoj zahtevo tudi na narodnostni sestav slovenske Koroške. Statistike bivše avstro-ogrske monarhije navajajo, da je bilo v tem delu

leta	Sloven- cev	od celokup- nih prebi- valcev
1846	103.200	113,622
1880	114.000	126,686
1890	118.700	131,828
1900	121.500	134,952
1910	128.000	143,625

Avstrijski reakcionarji in nacisti navajajo proti nam novejši "statistične" podatke, ki so bili sestavljeni po Hitlerjevi naredbi: popolen izbris Slovencev. Iz leta 1923 je v teh naših predelih Koroške še 25,4% naših rojakov, v drugem letu po prevzemu hitlerjevske oblasti l. 1934 pa samo še 16,5%.

Avstrijski krogi zastavljajo vse sile, da bi preprečili svet o nujni potrebi ohranitve meje iz leta 1937 ter postavljajo v tem smislu svoje zahteve, obenem pa se odrekajo vsakršnim "teritorialnim in reparacijskim zahtevam" napram Nemčiji. Ta nacistična miselnost je značilna za voditelje nove Avstrije, ki se iz dosedanjih izkušenj niso prav nič naučili, saj bore malo manjka po pisanju avstrijskih vladnih listov, da nova Avstrija tudi proti nam ni postavila kakšnih zahtev. Kako daleč gre brezobzornost in nacistična nadutost, pa se vidi iz zlasti iz pisanja "Salzburger Nachrichten", k lahkovernim čitateljem servira: "Ako izgubimo Koroško, bo Avstrija odsekana od Sredozemskega morja."

Upravičena je zahteva Slovencev na Koroškem po priključitvi k Jugoslaviji in za priznanje Osvobodilne fronte za slovensko Koroško.

Na množičnih zborovanjih in narodnih shodih prebivalstvo Zalske doline, Podjuna, Roine doline, Škocljana, Bistrice pri Pliberku, Svetne vasi, Borovlj, centra, ki deluje v Zagrebu ter nekaterih podeželskih središčih. V glavnem pa se tudi tu opaža vpliv papeške nunciature na bolj ali manj posamezne cerkvene voditelje, ki se vedno čakajo in čakajo, da bo inozemstvo urejevalo naše politične in gospodarske življenje. . . . V tem protijudskem krogu se Stepičevi glavni in svetovalci niso prav nič spremenili. Njihova osnovna domneva je, da so se naše ljudske oblasti "zaleteli" in da bo moralo radi tega priti do "popuščanja". . . . Razumljivo je, da naša demokracija ne pozna vprašanih narodne izdaje in sovravnega razpoloženja do delovnega ljudstva, nobenega "zaletavanja in popuščanja".

Rožeka, Hodiš, Žitare vasi, Kot-mare vasi, Skofič itd. itd. zahteva, da se zatiranje in preganjanje naših rojakov na Koroškem konča, da avstrijske in okupacijske oblasti priznajo legitimnost Osvobodilni fronti ter da se ti slovenski predeli priključijo k svoji materi domovini.

Borba za svobodo koroških Slovencev se nadaljuje!

Tudi Vatikan skriva jugoslovanske vojne zločince

Angleški zunanji urad je obvestil našo vlado, da se nahajajo na ozemlju Vatikana jugoslovanski vojni zločinci Jankovič, Nedeljkovič, Yupovič i.d.r., ki jih tudi anglo-ameriške oblasti zasledujejo. Medtem pa je Vatikan omogočil beg tudi drugim jugoslovanskim vojnim zločincem, kakor generalu Caniću, Modercinu, ustaškemu klavcu Galiču itd. itd., ki so se odpeljali z italijanskim parnikom "Andrea Gritti" iz Neaplja v južno Ameriko. Tem vojnim zločincem je komisija Svete stolice "Commissione di Assistenza Pontificia" preskrbela vizume in financirala potovanja teh vojnih zločincev.

Proti postopanju komisije Sv. Stolice je naša vlada odločno protestirala pri državnemu tajništvu Vatikana, ker je tako postopanje v protislovju s prizadevanji Združenih narodov, da se pošlje vojne zločince nazaj v dežele, kjer so storili svoje zločine.

Kje je skrit "poglavnik" Pavelič?

Angleška gospodarska revija "Economist" kritizira politiko skrivanja vojnih zločincev iz Jugoslavije in ki je v zadnjem času privedla do uboja jugoslovanskega konzula v Neaplju. Tak položaj ni dopusten. Ne samo primer generala Damjančiča, duhovnika Djučiča in Jevdjevčiča in mnogih drugih, ki se svobodno gibljejo in še nadalje uganjajo zločinsko fašistično propagando, temveč še bolj fantastična je slika skrivanja "poglavnikov" in ustaških prvega zločince Ante Paveliča, ki je pobegnil iz Jugoslavije s hitlerjevskimi tolpami. Jugoslovanska vlada misli, da ga skrivajo Amerikanci in Angleži. So razlogi za tako mišljenje.

"Zavezniki varnostni organi bi morali dobiti ukaz z višjega mesta in Paveliča bi seveda lahko našli . . ." končuje ugledna angleška revija.

"V odnosu med katoliško cerkvijo in našimi oblastmi se kaže napredek"

To pomembno izjavo o odnosih med ljudskimi oblastmi in katoliško cerkvijo je podal predsednik hrvatske vlade dr. Bakarič.

Napori ljudskih oblasti in naših delovnih množic pri obnovi in izgradnji gospodarstva pospešujejo izboljšanje teh odnosov in zlasti nižji cerkveni krogi uvidevajo pravilnost naših naporov, saj hočemo koristiti vsemu delovnemu ljudstvu in mu zagotoviti varnost, red, delo in kruh.

So pa seveda še ovire za hitrejši razvoj v pogledu izboljšanja teh odnosov. Te ovire pa so v vrhovih katoliške cerkve, v tistih ostankih protijudskega

GA NI RAZUMEL

A: Danes sem bil v trgovinah in nakupil dokaj stvari. Rečem vam, danes so stvari v Trstu mnogo bolj poceni.

B: Bolj poceni kakor včeraj?

A: Ne, bolj poceni kot jutri.

Slike iz učiteljske stavke v Buffalo, N. Y. Ta stavka najbolj potrpekljivih in tudi najbolj iskričenih javnih delavcev za višje plače je zaprla vse šole. Učiteljicam in učiteljem so se na piketnih linijah pridružili tudi šolarji, starši in člani obeh delavskih federacij, CIO in ADF.

Slike iz učiteljske stavke v Buffalo, N. Y. Ta stavka najbolj potrpekljivih in tudi najbolj iskričenih javnih delavcev za višje plače je zaprla vse šole. Učiteljicam in učiteljem so se na piketnih linijah pridružili tudi šolarji, starši in člani obeh delavskih federacij, CIO in ADF.

Slike iz učiteljske stavke v Buffalo, N. Y. Ta stavka najbolj potrpekljivih in tudi najbolj iskričenih javnih delavcev za višje plače je zaprla vse šole. Učiteljicam in učiteljem so se na piketnih linijah pridružili tudi šolarji, starši in člani obeh delavskih federacij, CIO in ADF.

PO DUHOVNIH GRE VERA GOR IN DOL

Spisal duhovnik Jože Lampret

V dnevniku "Ameriška domovina" šte. 236 je bil objavljen pamflet na ljudsko duhovščino v svobodni domovini, pod naslovom "Kako govori odpadli duhovnik." Pisec tega pamfleta je sigurno eden izmed tistih duhovnikov, ki se je kot vsi izdajalci slovenskega in jugoslovanskega narodov umaknil preko luže na varno, da ga zasenkral ne doseže pravična roka ljudske oblasti.

Ko sem čital članek, sem se spomnil slanih članekov v takozvanih katoliških slovenskih časopisih, kot so bili "Slovenec", "Slovenski dom", "Domoljub" itd., ki so dnevno vlivali golide gnojnice na Osvobodilni pokret in njegove pobornike. Kovali so, slično kot v Goebelsovi novinariki kovačnici, dolge verige laži, o vsemu, kar je bilo pristno ljudskega, demokratičnega ("A. D.") bi dejala - komunističnega). Postavljali so prvobornitve za svete narodne pravice na srastotni pranger (oder). Tako so že v predvojnem času s stopnjevano besnostjo se zaganjali posebno v ljudske duhovnike, zavedajoč se, da so jim ti najbolj nevarni. Dajali so jim vse možne "častne" naslove - moskovski plačanci, kurati ljudske fronte itd. Za časa osvobodilnega boja jih je reakcionarno časopisje pozdravljalo z rdečimi papeži, z "duhovniki, ki so oskrnili črno suknjo" ("Stajerski gospodar" l. 1945).

Danes pa, ko je ljudstvo v starem kraju enkrat za vselej zamašilo usta tej vrsti reakcije, so ti volkovi v ovčjih oblachih, takozvani "borci za pravovernost in v skrb za nepremagljivo Cerkev" zatuli na drugem koncu sveta. Svoje sirene, ki pozivajo na križarsko vojno za "svete" ideale reakcije, so namestili v novem svetu. To je dežela, ki je dala azilno pravo raznim Gaborščikom, Fotičem, ki je dala na razpolago govorniško tribuno pobornikom neofašizma, raznim kardinalom kot je Spellman, ki pretaka grenke solze nad usodo narodnega izdajalca škofa Stepinca. To je tisti novi svet, ki noče dati kljub bogati letini delovnemu ljudstvu starega sveta žita in ostalih življenjskih potrebščin. V Združenih državah Amerike se unčuje krompir, na Kitajskem pa umirajo tisoči od lakote. Tak "Novi svet" dovoljuje tudi, da se je "Goebelsova kovačnica laži" preselila iz Berlina v New York in ima svojo podružnico tudi v Clevelandu v redakciji "Ameriške domovine" (editor James Debevec).

Ta list ne ve oziroma neče nič vedeti, da obstaja v svetu ABC osvobodilnih gibanj, tako tudi v Sloveniji. Ljudje, ki urejujejo in pišejo v ta dnevnik, ne vedo za navadno enačbo v pravih ljudskih državah, da je OF - LJUDSTVO, da je TITO - VSE JUGOSLOVANSKO LJUDSTVO, minus izdajalci, ki so se zatekli tudi v Združene države.

"Ameriška domovina" ni slovenska, saj ne ve, da so stotisoči padli za ljudsko oblast, ki jo ta list skuša identificirati (enačiti) z manjšinsko oblastjo. Članek govori o Judežu Iškarijotu, pa molči o Iškarijotih starega kraja, Draži Mihajloviču, Nediču, Rupniku, Rožmanu, Stepincu, Hacinu, ki so za ceno svojih visokih položajev in materialnega ugodja izdajali narode okupatorju in, kakor Stepinc, Rupnik in Rožman, še po osvoboditvi hoteli rušiti temelje narodno-osvobodilne borbe. Za članjarko (v "A. D.") so to le nesrečne "žrtve partizanske podivjanosti". Ves slovenski narod s svojo priborjeno svobodo pa seveda žrtv komunistične propagande!

Če sta svoboda narodov in socialna in gospodarska enakopravnost komunizem, potem jugoslovanski narodni niso v slabi družbi. Saj to družbo tvorijo močni narodi Sovjetske zveze in vse resnično demokratične sile svetu - minus manjšina svetovnih bankirjev, ki posebno v Združenih državah drže poleg drugih trustov tudi časopisje v svojih rokah.

Članjarku ni prav, da ima v Jugoslaviji delavsko-kmečki razred časopisje v svojih rokah. To naše časopisje niso financirali denarni mogotci, ampak ta tisk je nastal v bunkerjih, tiskan večkrat na ovojnem papirju. Uredniki teh listov niso sedeli v neboštinskih, ampak v podzemskih vlažnih briogah, ali pa pod smrekami. Radi tega naše ljudstvo članjarku ne ljubo noče dovoliti reakcionarnega tiska, ki bi zagovar-

Albert J. Fitzgerald, predsednik unije United Electrical, Radio & Machine Workers (CIO), ki je članom senatskega odseka za delo vrget v obraz, da s komunističnim bavbavom (red bating) ribarilo v kalnem. Dejal je, da je bila njegova unija toliko obmetana s "komunističnim" valod tega, ker opravlja dobro delo za svoje članstvo.

lutno nedotakljiva. Tako sta nedotakljiva še po smrti čast in ime vladajočega razreda. Praktično bi se glasilo v starem kraju to tako: Draža je prejel za služeno kazen - Lampret, ne skakaj po mlajih! Draža ni izdajalec, Dražini niso klali zaveden srbski in hrvaški narod. - Usmrčen je bil in iztrebljen duhovni vodja in organizator zločinov, ki so jih storili ustaši v NDH (Nezavisni državi Hrvatski) - Erih Lisak. Lampret, ne bodi kanibal, molči, da je bilo

poklanih v Sinju 1200 kmetov, da je ta Lisak kot duhovni vodja dal obesiti v Remetincu 30 meščanov, v Gornji Stubici 60. Za enega padlega Nemca so dali obesiti 50 kmetov v Krušljemem selu itd. Taka dosledna zloraba paganskega pregovora je potvarjala tudi zgodovinska dejstva v pastirskem pismu jugoslovanskih škofov, ki so iz ustaških mrtvih francijanov, ki so na širokem brijegu padli s puško v roki, napravili "mučenike za vero".

Zakaj pisec članka ni dosleden pri uporabljanju tega pregovora, zakaj ne govori tudi o padlih partizanih z isto pieteto? Razumljivo, ta pregovor velja za vladajoči kapitalistični razred. Velja samo za ljudi. Ljudje pa so po fašističnem in nacionalističnem pojmovanju samo izvoljenci. Ne delavci in kmeti, ampak privilegiranece po rojstvu, pčlozaju in bogastvu, to je človek. - Ako skače Lampret po mlajih s tem, da ključ v spomin živčim zla dela mrtvih - v svarilo živim, potem skače po izvršku človeštva - po Hitlerju, Mussoliniju, Goeringu, Goebelsu, po hilenah ljudskega rodu. Članar pa skače po svetih truplih naših borcev, topia krvava, razmesarjena trupla naših zavednih žena, deklet in mater, topia vse slovenski narod. Skače po milijonih žrtvah, ki so padle za svetle ideale bratstva, miru in enakopravnosti in enotnosti vseh demokratičnih sil. Kdo je potem kanibal? (Konec prihodnjic.)

S prvim majem 1947 se poviša naročnina za dnevnik Prosveto za \$2.00

Vsled draginje papirja in drugega blaga ter plač delavcem v tiskarni, kakor tudi osebuju v uredništvu in upravnitstvu, je na priporočilo upravitelja sklenil gl. odbor na svojem zborovanju, da se poviša naročnina za dva dolarja brez izjeme vsem naročnikom, tudi onim, ki imajo vštete druge člane iz svoje družine pri naročnini. Stroški se bodo zvišali za okrog \$18.000 v letu 1947 - torej nam ni preostalo drugega kot povišati naročnino, kar pa vseeno od daleč ne bo zadostovalo za kritje vseh povišanih izdatkov.

Torej bratje in sestre, sedaj imate čas še dva meseca, namreč marec in april, da se lahko naročite na dnevnik Prosveto za po stari ceni. Društveni tajniki in zastopniki lista ste prošeni, da se zavzamete za stvar in greste na agitacijo ta dva meseca in pridobite kolikor največ mogoče novih naročnin predno bo šlo v veljavo povišanje naročnine.

PHILIP GODINA, upravitelj.

More than 3000 specific questions about Chicago and Northern Illinois ADVANTAGES Answered in One Year

Okrog tega oddelka so tipične izjave raznih potevedenih v industriji, ki jih nepraviloma prejemamo iz vseh držav . . . in vse so ODGOVORJENE v podrobnosti in nekake Teritorialnega Informacijskega oddelka.

Osebe tega oddelka je levezbeno s možmi v preiskovanju, so industrijski inženirji. Teritorialni potevedevalci oddelka imajo za razpisne popolne trgovinske liste in na ta način seljamo svoje znanstvo s točno in pravilno preiskavo tega okraja.

Kadar pride vprašanje na trgovinske informacije o veliki razpisni v Chicago ali katerikoli državi, veseli se lah problem temeljito proučiti in vsa v detajlnem poročilo. Ta poročila niso standardizirana. Vsako vprašanje se vzame posebejno, se prouči in vsi fakti so temeljito preiskani. Res razlike lahko specializirano se zbirata potvevda, so skupaj shrana, dostavljena v detajlih in odposlani, kakor hitro mogoče, potevedevalcem.

Ako vam je poznani nek trgovec, ki liče novi prostor, opozorite nas na to, da se to izve kooperativno s drugimi agencijami, ki so zainteresirane v napreduku tega okraja. Mi vam lahko preskrbimo kompletna fakta in informacije.

Industries locating in this area have these outstanding advantages: Railroad Center of the United States • World Airport • Island Waterways • Geographic Center of U. S. Population • The "Great Central Market" • Food Production and Processing Center • Leader in Iron and Steel Manufacturing • Good Labor Relations Record • 2,500,000 Kilowatts of Power • Immense Coal Reserves • Good Government • Good Living • Good Services for Taxpayers • Send for free booklet containing useful information on these advantages.

TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
Marquette Building - 140 South Dearborn Street, Chicago 5, Illinois - Phone RA 4461 1617
COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Kovač Damjan

IVAN CANKAR

(Nadaljevanje)

"Ker verjameš, vem, da me imaš rada. — Zdaj pa ti povem vse po vrsti, brez prikrivanja, pa nikar ne jokaj in ne bodi te strah... Zapri so tvornico, vse so nas pognali na cesto, ne marajo več našega dela. Tako se je zgodilo pred tednom dni. Zdaj sem hlapec, služabnik živine. To je začel tebe; kam drži, vidiš sama, saj so odprte tvoje oči! — Kako sva rekla? Čez tri tedne, sva rekla? Zdaj reciva čez leto dni... Tega, glej, ti nisem mogel povedati; kakor razbojnik sem stal pod tvojim oknom..."

Povedal je in se je mahoma začudil, da je bila vsa mirna, da ni zajokala, da se neničila in z očesom. Celo nasmehnila se je; on pa je vztrepetal ob njenem smehljaju.

"Ali še veš, Damjan, kako sva govorila o spominih? Ti nisi verjel, jaz pa sem verjela in strah me je bilo... Čisto razločno je potkal takrat spomin na moje srce; in tudi na tvoje je potkal, zakaj videla sem, kako si povesil glavo... Glej, vse kakor je bilo naznanjeno, se je zgodilo! — Če drugi večer te ni bilo več k meni, jaz pa se nisem čudila, da te ni bilo. Čakala sem te do polnoči, ko je bila ulica tiha in so bila vrata zaklenjena, pa sem vedela, da ne prideš. Tudi sem vedela, da me imaš rada. Ko te drugi večer ni bilo in tudi ne tretji večer in ko te ves teden ni bilo, pa sem se prestrašila in sem kopnela po tebi vsa bolna. Tako kakor si ti kopnel — od daleč sem slišala tvoje ranjeno srce..."

Gledala mu je naravnost v obraz, njen glas je bil mehak in miren, Damjana pa je spreletelo kakor tiha, nepoznana groza.

"Kako pač... kako, Štefka? Kaj nisi nič žalostna, saj te ni nič strah — kaj še solze ni vredno, še vzdihla ne, da izpustiva roke, ko sva se držala že tako trdno? Trije tedni — korak je bil; dolgo leto, dolgo leto in še čez — trdnjava romarska pot... če se nanjo ozrem, se mi opotekajo noge in rajši zatisnem oči... Kar obadva, Štefka, zatisniva oči, zato, da bo prej minila ta trdnjava pot!"

Pogledala mu je v obraz; njena lica so bila čisto bleda, njene ustnice pa so se nasmešile.

"Saj ne bo nikoli minila ta trdnjava pot!"

Planil je k nji, prijel jo je za obedne roki in jo je stisnil tako krepko, da je vstala.

"Kaj si zdaj rekla? Grešila si pred Bogom in pred menoj!"

Ko je vstala, svoje tenke roke v močnih njegovih, se je privila čisto blizu k njemu. In govorila je tako tiho, da so se njene ustnice komaj premikale in da je razumel samo strah njegov.

"Saj ni bil tebi poslan spomin, le meni je bil poslan... ne smeš me več imeti rad — zato sem te čakala, da ti povem!"

Izpustil je njene roke in je stal blede pred njo.

IX.

Dolgo sta molčala obadva; bilo je, kakor da raste bolestan spoznanje iz obojih src.

Štefka je povesila oči in je prišla za kljuko.

"Daj, da pojdem!"

Damjan je stopil pred njo.

"Ostani! Rad te imam in rekla si, da me imaš rada. Vse drugo, karkoli bodi... vse drugo je krivica in midva sva nedolžna... Povedal sem ti; še ti povej, da bo potolaženo tvoje srce!"

"Daj, da pojdem!"

Že je bil strah v trepetu njenega glasu. Damjana je spreletelo in sam se je prestrašil.

"Zdaj ne smeš oditi! Ne smeš, dokler ne poveš!! Samo bridkost je bila v mojemu srcu, v tvojem pa je strah!"

Prijel jo je krepko z obema rokama, potisnil jo je na stol in je stopil pred njo, velik in čok; komaj je videl njeno bojazn, je bil močan in je zaupal v svojo moč. Sedela je tam, život upognjen, roke sklenjene v naročju; njen obraz, droben in bel, ni razodeval samo plahosti, tudi skrito grozo je razodeval.

"Razodeni!" je rekel. "Zdaj govorim poslednjikrat, nato pa bom čakal do polnoči in do jutra, da izpregovorim!"

Dolgo sta sedela; obadva sta gledala v tla in obema je bilo težko; od srca do srca je šla misel in zmirom bolj je bila žalostna...

Nenadoma je vzklila; premočan, predlog pritažen v prsih se je izvil iz stisnjenega grla hripav glas.

"Ne smeš slišati! Ne smeš vedeti!"

Mirno jo je pogledal.

"Povej! Čakal bom... do polnoči, do jutra!" Vztrepetala je kakor v hudem mrazu, ozrla se je nanj z velikimi očmi in ustnice so se nasmešile tako čudno kakor na jok.

"Čisto blizu se k meni skloni. Damjan, zato da ti bom natiho povedala... In komaj da boš slišal, Damjan, takoj pozabi in ne povej nikomur. Nato pa mi odpi duri in samo roko mi še daj!"

Sklonil se je globoko k nji, tako da ga je v lica zebel mraz njenih lic. Šepetala je tako tiho, da je komaj čutil diha iz njenih ust; besed ni razumel, razumel pa je grozo, kakor je bila.

"Oče moj, nesrečnik..."

Nato je razumel zgodbo nesrečnika od začetka do konca in je globoko povesil glavo.

Štefka je vstala.

"Bog se nas usmili; tebi, Damjan, pa vsi njegovi blagoslovi!"

Takrat jo je vzdignil kakor tisti večer, ko se je ustrašila spominov.

"Kaj misliš, ti otrok brez greha, da te bom zdaj pustil samo, ko je tvoja bridkost največja? — Zdaj šele se je stočila kri iz tvojega srca; in nobena vrva ne drži tako trdno kakor trpljenje! — Zdaj šele si moja in na vekomaj te ne izpustim!"

Samo vzdignil jo je in samo te besede je rekel; ona pa je v plahih sanjah, v temnem, poluzavednem upanju čakala teh besed; kakor obsojenec, ki gre poslednjo pot, upa na oproščanje in na paradiz.

"Zdaj ni več solza, Štefka, zdaj ni več bridkosti!"

Pogladil ji je lase raz čelo, pobožal ji je lica. (Dalje prihodnjic.)

"Kako se je kalilo jeklo"

Ivan Potrč

Brčko-Banovići, junija. Celjska delovna mladinska brigada "Kajuh" je začela graditi progo okoli Gornjih Vitanovičev, kamor so jo pripeljali s kamioni iz Brčkega; to je bilo 13. maja. Potem je nadaljevala delo v Doljem Bukviku. Brigada je izdelala nasip, kopala je materialne rove, pripravljala je v Gornjem Vitanoviču teren za most, zgradila in uredila je dve, tri ceste, potem prodore, kanale... Brigada se je v "Mladinskem tednu" spomnila padlih borcev; na proslavo so prišli brigadci: ljubljanski, topliški, kosmetski (kosovsko-metohijski)... Na veselje večeru je zapela brigada "Kovačevega študenta", potem so zaplesali brigadirji in brigadirke iz vseh brigad veliko raztegnjeno kolo. Posebno znameniti pa so postali njeni stenci, tako brigadni kakor četni; izdali so jih že preko 25; te stence so poznali vse do Brčkega. Brigada je odigrala več prijateljskih tekem: s kosmetsko, s topliško, s čačansko, z ljubljansko brigado, potem z divizijo KNO-J-a; na fizikalni nedelji — takrat je tekmovalo 10 brigad — je odnesla štiri prva mesta. Ali če je bila brigada ponosna na ta štiri prva mesta, pa so v štabu mislili drugače. Odgovorni za fizikulturo je moral poslušati takšne:

"Ti delaš s fizikulturo, kakor da bi bila sama sebi poslednji namen. To je sektaštvo!"

Srečal sem brigado v eni izmed štirih Špijonice. — Stopil sem s kamiona sredi prašne ceste, ki je zavijala med grmičevjem in med pletenimi plotovi proti Repatnici, proti prvemu tunelu, ter skoraj padel med Celjane, ki so jih postavili v Tinjo, Tinja, ki bo tod spremljala progo, je tekla globoko pod cesto — in dve četi celjske sta izvažali iz nje gramoz za posipavanje. Zdelo se je, da je to izvažanje iz Tinje samo mimogrede delo. Brigadirji in brigadirke so zaje-mali gramoz v vodi pod jelševimi sencami in ga izmetavali. Njihovi uradniki so vozili samokolnice ali kariole, kakor jim pravijo; to; to so bili štirje uradniki celjske brigade: Groznik, Jagodič, Biderman in Borlak.

Brigada se je pred kakim dnem preselila, dobila je šotore, zato je bilo v brigadi polovico narobe. Če so si čete razprostrle svoje šotore v obliki odprtega pravokotnika, pa štab nikakor ni mogel razpeti svojega velikega šotora.

Zvečer je zagorel sredi šotora taborni ogenj. Mladinci in mladinke so posedli v krog po travi in se zazrli v igro plamenov. Plameni so se krčili in silili navzgor v temo. Znova je bilo tako, bil je eden izmed takšnih tabornih ognjev, kakor jih je opisal brigadni pesnik Jurček v stencu in v "Omladinski prugli": "Visoko so žigali plameni tabornega ognja pod nebo. Rde-

če obsijani obrazi mladincev, ki so bili zbrani okoli njega, so zvesto poslušali govor tovariša komandanta." Samo, da je govoril takrat njihov kulturni referent Vinko; govoril je o Gorkem. Brigada je proslavljala spomin velikega pisatelja. Godile pa se niso ta večer z brigadirji nič manjše stvari od onih, ki jih je zapisal Jurček v podlistku, kateremu je dal naslov: "Spoznanje." To je bila zgodba o mladincu, ki ga je delo na progi prekalilo v novega človeka, da je potlej Jurček lahko zapele:

"Misel kakor iskra v dušo nam je pala, dala nam moči..."

Tokrat je bila Gorkega misel o človeku, je bilo Gorkega življenje in njegovo delo, ki je potegnilo za sabo mladince.

"Videla sem film o Gorkem," se je oglašala po premolku mladinka in se razgovorila. "Gorki je moral delati v pekarni. To je bilo delo, ki je človeka ubijalo. Gorki se je moral ubijati, da je mogel debeli skopuh Semjonov živeti in pitati svinje. Tako je Gorki spoznal vso ostudnost, vso krivico takšnega robijaškega dela. Ali Gorki je tudi čital, bil je organiziran, bil je povezan z delavci. Začel se je zavedati, da je človek, začel se je boriti za tak svet, kjer delo človeka ne bo več poniževalo, kjer bo delo človeka dvigalo. Gorki ni nikoli izgubil vere v človeka. Mi danes..."

"Brala sem Gorkega roman 'O treh ljudeh', je začela pripovedovati druga mladinka. "Takšno težko življenje je morala živeti takrat mladina. Tako izgubljeno so morali živeti, hoteli si ustvariti srečo na zemlji. Danes je drugače. Mislim, da je tako: če bi delali v stari družbi, bi bilo naše delo suženjstvo, delali bi na progi zato, da bi drugi kovali koristi iz našega dela. Danes ne delamo več za profite raznih Semjonovih, danes delamo za nas vse, tako delo nas dviga..."

Potem je govoril nekdo o "Materi". Nato je bil nekaj časa molk. Brigada se je zagledala v plamene in premišljevala. Premišljevala je o delih velikega pisatelja. Potem je brigada zapele in se začela razhajati. Pri ognju samo ostali samo še trije, štirje. Nebo je bilo visoko, zvezdnato, nikomur se ni ljubilo v šotore. Govorili smo o Gorkem.

Naprej je govoril trboveljski rudar Jože Š., potem je povedal svojo težko zgodbo ključavničarski vajenec France. "Tako rad berem," je nadaljeval pogovor rudar Jože, "da me je skoraj sram, ko še nisem prebral nobene dela Gorkega." Obmolnil je za nekaj trenutkov, nato se je razgovoril. "Bral sem knjigo 'Kakor se je kalilo jeklo.' Tudi to je ruska knjiga, kakor je Gorki ruski in naš človek. To je čudovita knjiga, in mislim si, da je moral Gorki najmanj tako lepo pisati, ker je tako velik pisatelj. Ali ni to lepo: 'Najlepše, kar ima človek, je življenje. Samo enkrat živi, a živeti je treba tako, da moraš enkrat reči o sebi: vse življenje, vse svoje delo sem dal za nekaj, kar je najlepšega na svetu, dal sem ga za osvoboditve človeštva.' Tako piše v knjigi 'Kako se je kalilo jeklo'. Bil sem pri vojakih na Hrvaškem, ko sem kupil to knjigo. Zato jo imam v hruščini, prinesel sem jo s seboj. Tistega pogovora med Pavkom Korčaginom in Dubavim ne bom nikoli pozabil. Kak človek je bil ta Korčagin, kako ga je življenje kalilo in ga skalo! Potem pa ti gre in napiše o vsem tem knjigo. Tudi oni so gradili železnico, kakor jo danes mi, Petljurovci pa so jih napadali: delali so progrome na žide, delali so racije, klali so ljudi, ropali... kakor naši beli in plavi... Tudi moja pot ni bila lahka. Bil sem rudar, delal sem v jaški pri dviganju. Potem je prišlo tako, da so me Nemci mobilizirali. Tako je bilo takrat, novembra dvainštiridesetega. Oče star, mati stara, sestre mlade, da se nisem mogel odločiti. Ali čutil sem, da ni prav, kar sem storil. To sem nosil vedno v sebi. Ob prvi priliki sem pobegnil k Angležem. Ti so me prepustili andersovcem. Moral bi v kraljevo vojsko. Tega pa nisem hotel, zaprl so me z Nemci in me še huje zafkavali. — Komandant logora je bil neki andersovec, kapetan. V Italiji sem šel čez. Čutil sem, da mi naši niso zaupali; to me je bolelo. Jaz pa sem hotel postati skojevec. Jurčič sem in bil sprejet v SKOJ. Lani od devetega januarja sem bil v 8. kor-

RADIO SERIES.

American Red Cross Photo
Helen Hayes, first lady of the theater, is the star of the 1947 Red Cross 'and radio transcription series "These Are My People" to be heard over 500 stations late in February and throughout March.

pusu I. dalmatinske proletarske brigade. Včeraj sva se srečala z Dalmatincem, s katerim sva skupaj juršala. Buh, ali je bil vesel! — Znova smo se sešli, kar nas je poštenih ljudi... Nam smehnil se je, kakor se je včeraj, ko se je srečal z Dalmatincem. Tudi mi smo morali občutiti to veselje. "Rad bi že bral knjigo 'Rojeni v nevihti' — ali je že izšla? Tudi to knjigo je napisal Ostrovski. No, to mi ne gre iz glave, ta Pavka Korčagin, kakor izmed naših... No, France," se je iznenada obrnil h kameradu, svojemu domačinu, ter mu skoro bolj zapovedal, kakor pa da bi ga prosil: "No, France, povej še ti svojo povest. Nič se ne sramuj! Mi vsi smo živeli tako pasje življenje, kaj bi nas bilo sram. Mi vsi bi lahko bili boljši, drugačni ljudje, če ne bi živeli v takih prilikah — to se vidi danes, to čutimo danes."

Ali povest trboveljskega ključavničarja je bila težja. Dolg in suh mladinec se skraja kar ni mogel razgovoriti. Govoril je počasi, kakor da bi izkladal kamenje.

"Jaz sem bil v hitlerjugend. Zato sem potem odsedel osem in pol meseca. Devetega aprila sem se vrnil domov. Odsel sem v delavnico in se ogibal ljudi. Potem so me mladinci vprašali, če bi šel z njimi na progo. Tisto noč nisem zatisnil očesa. Bal

O smrtnih ostankih svetnikov

Ne le cerkveni, marveč tudi drugi učenjaki so se že davno pred prvo svetovno vojno zanimali tudi za smrtnost svetnikov, za relikvije, ki jih častijo verniki po raznih cerkvah ter božjepotih. Pri tem pa so prišli do zaključkov, ki z vsoto gotovostjo izpričujejo, da tu ni vse v redu.

Tako n. pr. imamo dvojce celih trupel Sv. Dionizija, eno v St. Denisu, drugo pa v cerkvi Sv. Emerana v Regensburgu. Po eno njegovo glavo pa časte v neki cerkvi v Pragi ter v Bambergu. Potemtakem je imel čudoviti svetnik dvojce teles in štiri glave.

Po raznih cerkvah v katoliškem svetu pa je: 5 trupel sv. Andreja, 6 njegovih glav, 17 rok ter nog. Od sv. Ane: dvojce trupel, 8 glav in 6 rok. Od sv. Antona: 4 trupla in povrh še 1 glava. Od sv. Blaža: 1 truplo in 5 glav. Od sv. Lukeža: 8 trupel in 9 glav. Od sv. Sebastjana: 4 trupla, 5 glav in 13 rok. Vse našete pa prekašata sv. Jurij in sv. Pankracij, katerih trupla po cerkvah na svetu časte verniki po raznih cerkvah kar v 80 izvodih. To pa je tudi za svetnike malo preveč...

sem se. Vedel sem, kako je bilo pri Nemcih. Bal sem se, kako bo z mano sedaj, ko sem bil zaprt. Potem sem se odločil in šel. Tudi to bom prestal, sem si mislil — ali tu je bilo drugače. Nihče mi ni dejal besede. Kakšno veselje sem dobil do dela! Te dni bi moral na razpravo, a je komandant vse uredil, da mi za sedaj ni bilo treba. Nisem več tisto, kar sem bil."

Legel je, legel je tudi ključavničar, oba sta se zazrli v nebo. Sotori okoli so že spali. Nič več ni bilo slišati tihih napevov. Pogovor pa je končal stari znanec, zagorjanski rudar, s katerim sva se srečala v Mauthausenu, potem pa nekje nad Dvorom ob Krki, z besedami:

"Dobra delavca, ta dva, France in Jože. Jože dela kot divjak."

Potem so si tovariši zvilili cigare.

Razni mali oglasi

RAD BI IZVEDEL

za naslove Katarine in Marije Jert, rojene v Škofji Loki na Gorenjskem, hčere Jožeta in Marije Jert. Prišli sta s svojo materjo v Pueblo, Colorado, leta 1914 in se tri leta pozneje izselile od tukaj, neznanu kam. Pred 25 leti so bile neke v državi Michigan. Kdor koli bi vedel kje se nahajajo sedaj, se uljudno prosi, da to takoj sporoči na moj spodnji naslov, za kar bom zelo hvaležen. Ako bošta čitali ta oglas ju prosim, da se javita; imam zelo važno poročilo zanje. JOE YRT, 1100 Eagan Ave., Pueblo, Colorado. —(Adv.)

PERMANENT POSITIONS

WOMEN

ASSEMBLERS - SOLDERERS
General factory workers wanted for light manufacturing. Need 25 girls who are interested in steady work with a modern factory; 40 hour week; good pay; free insurance; vacation with pay.

Apply

GUARD-IT MFG. CO.

1501 S. Laflin St. 4th floor

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabija za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrul, drlavo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 9.60	2 tednika in 12.60
3 tednika in 14.40	3 tednika in 18.90
4 tednika in 19.20	4 tednika in 25.20
5 tednikov in 24.00	5 tednikov in 31.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priloge potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloge pošljim naročnino za list Prosveto vsote \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenčih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Drlavo _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

1947 OUTLOOK FOR CONSTRUCTION

